

Konu: **Ruhsal İnsan**

Yazı: **54**

Kadim Dönemde Şamanlar

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Yaklaşık 30-35 bin yıl önce Asya'dan yola çıkıp Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa'ya doğru önemli göçler gerçekleşmiştir. Göçlerin asıl nedeni Asya ikliminde önemli değişikliklerin oluşması ve buzul çağının ilk işaretlerinin belirmesidir. Bu ilk göçlerin izlerine Fransa'nın **Aurignac** kasabasındaki mağaralarda rastlandığından, mağaralardaki resimleri yapan kültüre **Aurignacian** kültürü adı verilmiştir. Diğer bir göç dalgası ise Anadolu'dan yaklaşık 25,000 yıl önce gerçekleşmiştir. Bu ikinci göçle gelen kültüre de **Gravettian** kültürü denmektedir. Avrupa'ya doğru yapılmış göçler bu iki göç dalgası ile kısıtlanamaz. Ardından birçok gurup Asya'dan Avrupa'ya doğru göç etmişlerdir.

Kadim dönemlerde toplumların göç etmelerine şamanlar karar verirdi. Şamanlar hem doğa olaylarını çok iyi kavrayabilen, hem de doğa-üstü güçlerle etkileşip gelecekte haber verebilen kişilerdi. Günümüzde şaman kişilere pek rastlanmasa da Asya kıtasında halen şaman geleneklerini sürdüren gruplar bulunmaktadır. Asya şamanlığından **7** sayılı **Asya Şamanlığı** başlıklı yazımda söz ettim.

Kadim dönemde dünyada geçerli tek din denebilecek "kült" güneş kültü ve şamanlık inancı idi. Asya'dan göç eden topluluklar gittikleri her bölgede şaman inancını yaymışlar ve değişik şekillerde uygulamışlardır. Şamanların doğa-üstü güçlerle etkileşmeleri bir çeşit manevi uçuş olarak kabul ediliyordu ve bu yeteneğe sahip olanlar genelde kadınlardı.

Altta solda doğa-üstü güçlerle etkileşen bir şaman ve sağda bir şaman kıyafeti görülüyor. Kıyafetin kollarındaki iplikler kuşun kanadındaki tüyleri simgeliyor (1).

Üstte görülen kuş başlı ve kol yerine kanatlı kadın heykelcikleri Asya'nın Altın Tepe bölgesinde bulunmuşlardır. Günümüzden yaklaşık 4500 yıl önceye ait oldukları bilimsel metotlarla kanıtlanmıştır (2). Bu kuş başlı kadın bedenli heykelcikler milattan 2500 yıl önce dahi Asya kıtasında ileri bir kültürün varlığını ve kadınların şaman olduklarını kanıtlıyor (Bkz. Kadim Diller bölümünde **4** sayılı **Güneş Kültü ve Tanrıçalar** başlıklı yazı).

Şaman'ın Bedenindeki Kadın adlı bir kitap yazmış olan Barbara Tedlock (3) kitabının 94'cü sayfasında şöyle yazıyor:

Şamanların deneyimlediği yaşam enerjisi duman ya da elektrik kadar özgürce hareket eder, döner, kıvrılır, kayar, bedenlerin arasından atlar ve içlerine girer. Böylelikle şaman hem ruh tarafından ele geçirilir, hem de ruh uçuşuna katılır.

Bu sözler Ruhsal İnsan bölümündeki **51** sayılı **Katılımcı Farkındalık** yazımdaki görüşlerle bire bir uyuyor. Kadim Mısır kültüründeki dişi tanrıçaların yaşayan kadın şamanların ruhları olmaları veya simgeleri olmaları kuvvetle mümkündür.

Yandaki resimde tahtta oturan tanrıça İsis ve karşısında kuş kanatlı bir kadın şaman görülüyor. Şamanların toplum içindeki saygınlıkları göz önüne alındığında T harfine benzer ve kollarını iki yana açmış bir insanı simgeleyen şekillerin pek çok kültürde belirmesine şaşmamak gerekir. Bu konuyu ayrıntılı olarak **16** sayılı **Ruhsallığın Simgesi** başlıklı yazımda ve İngilizce Ancient Scripts bölümünde **6** sayılı **Universal Symbols** başlıklı yazımda işledim.

- (1) **Schamanismus in Tuva**, J. Van Alphen, Museum fur Volkerkunde Wien, 1998, Viyana – Avusturya.
- (2) **Central Asia Palaeolithic Beginnings to the Iron Age**, Philip L. Kohl, 1984, ISBN: 2-86538-071-8.
- (3) **Şaman'ın Bedenindeki Kadın**, Barbara Tedlock, MİA Basın Yayın ve Tanıtım, 2006, İstanbul.